NORAKSTS

Lieta Nr. C29736711
SKC – 72/2016

S P R I E D U M S

Rīgā 2016. gada 7. martā

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departaments šādā sastāvā:

tiesnese referente A. Vītola
tiesnesis V. Jonikāns
tiesnesis A. Keišs

izskatīja rakstveida procesā maksātnespējīgās SIA „/Nosaukums/" kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2013. gada 27. februāra spriedumu maksātnespējīgās SIA „/Nosaukums/" prasībā pret SIA „/Nosaukums A/" par parāda segšanai samaksāto summu atdošanu.

Aprakstošā daļa

[1] Maksātnespējīgās SIA „/Nosaukums/" administrators /pers. D/ 2011. gada 15. augustā cēlis prasību pret SIA „/Nosaukums A/", lūdzot piedzīt no atbildētāja parāda segšanai samaksāto naudas summu 291,62 Ls.

Prasība pamatota ar šādiem apstākļiem.

Ar Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 2011. gada 3. jūnija spriedumu pasludināts SIA „/Nosaukums/" maksātnespējas process, par administratoru iecelts /pers. D/.

Maksātnespējas procesā konstatēts, ka parādu saistības pret kreditoriem parādniecei ir veidojušās jau kopš 2009. gada marta. Pretēji tam, lai norēķinātos ar kreditoriem par saistībām, kuru izpildes termiņš iestājies agrāk, parādniece 2011.gada 10.februārī, 8.martā un 23.martā veikusi maksājumus SIA „/Nosaukums A/" par saistībām, kuru izpildes termiņš iestājās vēlāk, kopējā samaksātā summa 291,62 Ls.

/pers. E/ laikā no 2005. gada 8. marta līdz maksātnespējas procesa pasludināšanai pildīja SIA „/Nosaukums/" valdes locekļa pienākumus un kopš 2005. gada 30. marta viņš ir arī parādnieces dalībnieks ar 100% kapitāla daļām. Savukārt no 2009. gada 20. aprīļa /pers. E/ pilda valdes locekļa pienākumus arī SIA „/Nosaukums A/", līdz ar to atzīstams par ieinteresēto personu saskaņā ar Maksātnespējas likuma 72. panta pirmās daļas 1.punktu.

Prasība pamatota ar Maksātnespējas likuma 99. panta pirmās daļas 2. punktu.

[2] Ar Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 2012. gada 22. maija spriedumu maksātnespējīgās SIA „/Nosaukums/" prasība apmierināta un no SIA „/Nosaukums A/" piedzīta parādu segšanai samaksātā summa 291,62 Ls.

[3] Izskatījusi lietu sakarā ar SIA „/Nosaukums A/" apelācijas sūdzību Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar 2013. gada 27. februāra spriedumu maksātnespējīgās SIA „/Nosaukums/" prasību noraidījusi.

Spriedums pamatots ar šādiem argumentiem.

[3.1] Lietā nepastāv strīds, ka laika posmā no 2011. gada 27. janvāra līdz 2011. gada 3. martam atbildētāja ir piegādājusi prasītājai preces saskaņā ar pavadzīmēm Nr. ABS110194, Nr. ABS110197, Nr. ABS110205, Nr. ABS110211, Nr. ABS110273, Nr. ABS110280, Nr. ABS110320 par kopējo vērtību 291,62 Ls. Tāpat lietā nepastāv strīds, ka prasītāja norēķinājusies par saņemto preci, veicot maksājumus 2011. gada 10. februārī, 8. martā un 23. martā.

[3.2] Lai piemērotu Maksātnespējas likuma 99. panta pirmās daļas 2. punktu, uz kuru atsaukusies prasītāja, jākonstatē parāda samaksa: 1) sešu mēnešu laikā pirms maksātnespējas procesa pasludināšanas; 2) ieinteresētajām personām attiecībā pret parādnieku; 3) laikā, kad nav izpildītas citas saistības, kuru izpildes termiņš iestājies pirms ieinteresēto personu saistību izpildes termiņa.

Minētās normas izpratnē ar parādu segšanu jāsaprot jebkāda parādnieka saistību izpilde, tai skaitā pirkuma līgumā pielīgtās saistības maksāt pirkuma maksu.

[3.3] Lietā nepastāv strīds, ka prasītāja parāda samaksu veikusi sešu mēnešu laikā pirms maksātnespējas procesa pasludināšanas un laikā, kad nav pildītas citas saistības, kuru termiņš iestājies pirms šo saistību izpildes termiņa, ko apstiprina lietā iesniegtais prasītājas nenodrošināto kreditoru prasījumu reģistrs.

Tajā pat laikā konstatējams, ka iztrūkst trešais priekšnosacījums samaksātās summas atmaksai, proti, ka parāda samaksa veikta ieinteresētajai personai attiecībā pret parādnieku.

[3.4] Tas, kādas personas atzīstamas par ieinteresētajām personām attiecībā pret parādnieku, noteikts Maksātnespējas likuma 72. pantā.

SIA „/Nosaukums A/ nav parādnieces dalībniece, kā arī neatrodas vienā koncernā ar parādnieci. Atbildētāja kā juridiska persona neatbilst arī pārējo Maksātnespējas likuma 72. panta pirmajā daļā noteikto personu lokam. Līdz ar to atzīstams, ka tā nav ieinteresētā persona attiecībā pret maksātnespējīgo SIA „/Nosaukums/".

[3.5] Nav strīda, ka SIA „/Nosaukums/ vienīgais dalībnieks un valdes loceklis /pers. E/ no 2009. gada 20. aprīļa vienlaikus bija arī SIA „/Nosaukums A/" valdes loceklis un tās dalībnieks bez izšķirošas ietekmes. Taču samaksa veikta nevis /pers. E/, bet gan juridiskai personai – SIA „/Nosaukums A/.

[4] Kasācijas sūdzību par minēto spriedumu iesniedzis maksātnespējīgās SIA „/Nosaukums/" administrators /pers. D/, lūdzot spriedumu atcelt un nodot lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai.

Kasācijas sūdzībā norādīti šādi argumenti.

Civillietu tiesas kolēģija nepareizi interpretējusi Maksātnespējas likuma 72. pantu

Maksātnespējas likuma mērķis ir veicināt finansiālās grūtības nonākuša parādnieka saistību izpildi, un, ja iespējams, maksātspējas atjaunošanu, piemērojot likumā noteiktos principus un tiesiskos risinājumus.

Piekrītot spriedumā norādītajai Maksātnespējas likuma 72. panta interpretācijai, jau tā grūti sasniedzamo maksātnespējas mērķi – parādnieka saistību izpildi pret kreditoriem – faktiski nebūs iespējas sasniegt. Maksātnespējas likuma 72. un 99. panta normas jāvērtē atbilstoši to jēgai un Maksātnespējas likuma mērķim.

Latvijā izveidojusies negatīva prakse, ka uzņēmums neilgi pirms maksātnespējas procesa pasludināšanas ļaunprātīgi zaudē aktīvus, lai kreditori nevarētu gūt apmierinājumu.

Kasācijas sūdzībā ir atsauce uz Augstākās tiesas Senāta 2009. gada 28. janvāra spriedumā lietā Nr. SKC-34 izteiktajām atziņām attiecībā uz juridisku personu kā ieinteresēto personu.

Motīvu daļa

[5] Pārbaudījis sprieduma likumību attiecībā uz personu, kura to pārsūdzējusi, un attiecībā uz argumentiem, kuri minēti kasācijas sūdzībā, kā to noteic Civilprocesa likuma 473. panta pirmā daļa, Civillietu departaments atzīst, ka spriedums atceļams.

[6] Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 99. panta pirmās daļas 2. punktu naudas summas, ko parādnieks samaksājis parādu segšanai pēdējo sešu mēnešu laikā pirms juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas dienas (..), ir atmaksājamas, ja parāds samaksāts ieinteresētajām personām attiecībā pret parādnieku un nav pildītas citas saistības, kuru izpildes termiņš iestājies pirms ieinteresēto personu saistību izpildes termiņa.

Savukārt Maksātnespējas likuma 72. panta pirmās daļas 1. punkts noteic, ka par ieinteresētajām personām attiecībā pret parādnieku atzīstami (..) parādnieka dalībnieki (akcionāri) vai personālsabiedrības biedri, pārvaldes institūciju locekļi. Šī paša panta otrā daļa noteic, ka par ieinteresētajām personām attiecībā pret parādnieku šajā pantā minētās personas atzīstamas, ja tās šajā statusā bijušas pēdējo piecu gadu laikā pirms juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas dienas.

Apelācijas instances tiesa konstatēja, ka /pers. E/, parādnieces dalībnieks un valdes loceklis, vienlaikus ir arī atbildētājas valdes loceklis un dalībnieks, tomēr prasību, kas pamatota ar Maksātnespējas likuma 99.panta pirmās daļas 2.punktu, noraidījusi, norādot, ka atbildētāja SIA „/Nosaukums A/" nav atzīstama par ieinteresēto personu, jo par tādām Maksātnespējas likuma 72. panta pirmās daļas 1. punkta izpratnē var būt tikai fiziskas personas. Tādējādi tiesa minēto tiesību normu tulkojusi šauri gramatiski.

[7] Senāta 2009. gada 28. janvāra spriedumā lietā Nr. SKC-34, kā arī Senāta 2011.gada 6.decembra rīcības sēdes lēmumā lietā Nr. SKC- 833 atzīts, ka ir pieļaujama Maksātnespējas likumā norādītā termina „ieinteresētās personas" paplašināta interpretācija gadījumā, ja darījums slēgts nevis tieši ar kādu no personām, kas atbilst ieinteresētās personas definīcijai, bet gan ar juridisko personu, ar kuru ir saistīta ieinteresētā persona, jo atbilstoši Civillikuma 1410. pantam juridiskās personas darījumus slēdz caur saviem likumiskajiem pārstāvjiem un bez likumisko pārstāvju līdzdalības juridiskā persona savu darījumspēju nevar īstenot.

„[Tiesu praksē] nevienveidīgi tikuši vērtēti gadījumi, kad darījums ir slēgts nevis tieši ar kādu no personām, kas atbilst ieinteresētās personas definīcijai, bet gan ar juridisko personu, ar kuru ir saistīta ieinteresētā persona. Piemēram, ja darījums ir starp parādnieku un juridisko personu, kuras dalībnieks vai valdes loceklis vienlaikus ir arī parādnieka valdes loceklis (..). Kopumā tiesas atzīst, ka darījumi, kas slēgti starp juridiskajām personām, ir uzskatāmi par slēgtiem ar ieinteresētajām personām vai šo personu labā, ja fiziskās personas, kas pārstāv vai citādi ir saistītas ar attiecīgajām juridiskajām personām, ir savstarpēji saistītas (..)"*(Latvijas Republikas Augstākā tiesa. Tiesu prakse lietās par darījumu apstrīdēšanu un zaudējumu piedziņu no parādnieka pārstāvjiem maksātnespējas procesu ietvaros. 2013/14, 30-31. lapaspuse).*

[8] Maksātnespējas likuma mērķis ir veicināt finansiālās grūtībās nonākuša parādnieka saistību izpildi un, ja iespējams, maksātspējas atjaunošanu. Savukārt šā likuma 6.pantā noteikti vispārējie principi, kas piemērojami juridiskās personas maksātnespējas procesā, tostarp kreditoru vienlīdzības princips.

Lai ar piemērojamo tiesību normu sasniegtu taisnīgāko un lietderīgāko mērķi, jāizmanto dažādas tiesību normas interpretācijas metodes - ne tikai gramatiskā, bet arī vēsturiskā, sistēmiskā un teleoloģiskā metode (*sk. Satversmes tiesas 2003.gada 4.februāra sprieduma lietā Nr.2002-06-01 secinājuma daļas 3.punktu*).

No apstrīdētā sprieduma satura neizriet, ka tiesa noskaidrojusi Maksātnespējas likuma 72.pantā ietvertās tiesību normas mērķi un patieso jēgu.

Spriedumā nav argumentu, kādu juridiski pamatotu apsvērumu dēļ tiesa uzskatījusi, ka Maksātnespējas likuma 72.panta pirmās daļas 1.punkta

paplašināta interpretācija kopsakarā ar šā likuma 99.panta pirmo daļu konkrētajā gadījumā, kā to norādījusi prasītāja, nav pieļaujama.

No lietas materiāliem cita starpā redzams, ka SIA „/Nosaukums/" un SIA „/Nosaukums A/" reģistrēta vienā juridiskā adresē, kas bija norādīta arī kā SIA „/Nosaukums A/ valdes locekļa /pers. E/ dzīves vietas adrese (*sk.lietas 9.,29.lpp.*).

[9] Ievērojot minēto, Civillietu departaments uzskata, ka spriedumu nevar atzīt par likumīgu un pamatotu, tāpēc tas atceļams, nododot lietu jaunai izskatīšanai.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 474. panta 2. punktu, Augstākās tiesas Civillietu departaments

n o s p r i e d a

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2013. gada 27. februāra spriedumu atcelt un nodot lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Spriedums nav pārsūdzams.

Tiesnese	*(paraksts)*	A.Vītola
Tiesnesis	*(paraksts)*	V. Jonikāns
Tiesnesis	*(paraksts)*	A. Keišs

NORAKSTS PAREIZS

Tiesnese A.Vītola

Rīgā 2016. gada 7. martā